

شماره ۴۶ / ا (ISJ) / فصلنامه مطالعات بین‌المللی •

چکیده نوشتارها

تبیین مفهوم عدالت انتقالی در نظام بین‌المللی حقوق بشر با تأکید بر پرونده مصر

دکتر مهدی ذاکریان، یوسف باقری حامد

عدالت انتقالی واکنشی به نقض سیستماتیک و یا گسترده حقوق بشر است. چنین عدالتی نوع خاصی از عدالت است که در جوامع در حال گذار، پس از یک دوره سوء استفاده گسترده در زمینه حقوق بشر حاصل می‌گردد. برخی از حکومتها، ضرورت رسیدن به عدالت انتقالی و شیوه‌های دستیابی به آن را خود اتخاذ مینمایند. برخی از طرح‌های آنها عبارتند از: پیگرد کیفری، طرح جبران خسارات و اصلاح سیستم قضایی. در این پژوهش ما در صدد ارائه یک نمای کلی از تحقق عدالت انتقالی در مصر و نقد روش‌های انتخابی در آن کشور هستیم. با وجود اینکه، هدف از عدالت انتقالی در جوامع در حال گذار رسیدن به امنیت و صلح پایدار است، شهروندان مصری نتوانستند از آن به طور کامل بهره‌مند شوند. پرسش کلیدی پژوهشگران این نوشتار آنست که چرا فرآیند عدالت انتقالی در مصر موفقیت‌آمیز نبوده

است؟ در این پژوهش اصلاحات نادرست قضایی و مداخله نظامی در قالب کودتا به عنوان فرضیه های مورد آزمون این پژوهش محسوب می شوند. در کنار سنجش این فرضیات، دو موضوع مسئولیت پذیری در حوزه عدالت انتقالی و تفاوت این نوع از عدالت با سایر مفاهیم مرتبط نیز مورد بررسی قرار میگیرند. هدف نویسندگان این نوشتار گسترش ادبیات عدالت انتقالی در حوزه حقوق بین الملل کشور و توجه و هشدار به آسیب ها و چالش های پیش روی اجرای آن است.

کلید واژگان: عدالت انتقالی، حقوق بشر، مسئولیت بین المللی دولت، صلح پایدار.

شماره ۴۶ / ب (ISJ) / فصلنامه مطالعات بین المللی •

حق تفاوت

دکتر سید علیرضا حسینی بهشتی

سابقه ی حقوق شهروندی را شاید بتوان به نخستین مراحل شکل گیری دولت - شهرها در گذشته های دور باز گرداند. تحولات اجتماعی و فرهنگی گسترده در دو دهه ی پایانی قرن بیستم و دو دهه ی آغازین قرن بیست و یکم، به پیدایش مفهوم چندگانگی فرهنگی منجر شد و « خویشتن » و در پی آن، مباحث متنوعی درباره ی ضرورت بازشناخت مفاهیمی مانند و پیامدهای اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و حتی اقتصادی آن پدید آمد. یکی از « هویت » هر شهروند با دیگران داده « تفاوت » محورهای مهم این دسته از مباحث، اهمیتی است که به می شود. برخلاف مفهوم متجدد شهروندی دمکراتیک که عمدتاً به برابری انسانها در حوز هی با به رسمیت « حق تفاوت » حق و تکلیف تأکید داشته است، رویکرد پسامتجدد بر بحث شناخته شدن تفاوت های موجود میان شهروندان پافشاری می کند. گزینش سبک های زندگی مختلف، پیروی از الگوهای زیستی متفاوت و تلاش برای تحقق زندگی آید هال، از یک سو حقوقی برای هر شهروند متصور می شود و از سوی دیگر، تکالیفی را برای حکومتها به وجود می آورد. در این نوشتار پس از نگاهی گذرا به تحول مفهوم شهروندی در مغرب زمین، به مفهوم پسامتجدد آن اشاره خواهد شد. در پایان، برای یافتن مبانی هستی شناختی به منظور آغاز نظریه پردازی در زمین هی به رسمیت شناختن شدن این حق شهروندی جدید در سپهر معرفت دینی، پیشنهادهایی داده خواهد شد.

کلید واژگان: حق شهروندی، شهروندی دمکراتیک، تفاوت، چندگانگی ی فرهنگ ی،

مداراگري، تعددگرايي.

شماره ٤٦ / ج (ISJ) / فصلنامه مطالعات بين المللي •

جهانشمولي نسبي حقوق بشر

دکتر جک دانلي، باقر اسدي

حقوق بشر يك طرح سياسي بين المللي است كه به طور تنگاتنگ با داعي ههاي جهان شمولي مرتبط است. هر چند كه حمله به جهانشمولي حقوق بشر نيز گسترده است. برخي از قرائت هاي جهان شمولي به راستي از جهت نظري غير قابل دفاع، از نظر سياسي زيان آور و يا واجد هر دو ويژگي هستند. اين مقاله به كنكاش معان ياي مي پردازد كه بر حسب آنها حقوق بشر مي تواند (و يا نمي تواند) گفته شود كه جهان شمول است، معاني اي كه حقوق بشر از نظر آنها نسبي است (و يانيست) و در دفاع از "جهانشمولي نسبي" حقوق بشر شناخته شده بين المللي استدلال مي كند.

كليد واژگان: ميان فرهنگي، نسبي گرايي، جهان شمولي، حقوق بشر. نظام بين الملل.

شماره ٤٦ / د (ISJ) / فصلنامه مطالعات بين المللي •

مسئوليت شوراي امنيت در قبال بحران هاي زيست محيطي

تهديد كننده صلح و امنيت

دکتر علي بابايي مهر، مازيار ذبيحي

تغييرات آب هوايي در نتيجه گرم شدن زمين و پيامد هاي آن، ناشي از فعاليت هاي بشري است كه نه تنها عوامل زيست محيطي بلكه جوامع بشري را با خطر مواجه ساخته است. دبيركل سابق ملل متحد جناب اقاي كوفي عنان در دستور كار پيشنهادي براي اجلاس سران در سپتامبر ٢٠٠٥ كه توسط هيئت مخصوص وي تهيه گرديده بود، تخریب محیط زیست را از جمله تهدیدهای اجتماعی علیه امنیت دسته جمعی قلمداد کرده و آن را در کنار تهدیدهای امنیتی آورده است كه خود نمايان گر اهميت اين موضوع مي باشد. ممكن است پيامدهاي متفاوت تغييرات جوي در حوز ههاي مختلف، بستر وقوع درگيري و مخاصمه را در سطح داخلي و بين المللي فراهم آورد. اين پيامدها تاثيرات متفاوتي روي هر دولت خواهد داشت. صدور آلودگي همواره مي تواند امنيت انساني را به خطر انداخته و موجب ايجاد رقابت براي حيات شود. در اين مقاله به بررسي تاثير تغييرات زيست محيطي

بر امنیت بشري و نقش شوراي امنیت که به عنوان مسئول حفظ صلح و امنیت بين المللي در منشور شناخته شده است مي تواند بر عهده داشته باشد خواهيم پرداخت.

کلید واژگان: تغييرات زیست محيطي، شوراي امنیت، امنیت انساني، صلح بين المللي.

شماره ۴۶ / ه (ISJ) / فصلنامه مطالعات بين المللي •

چالش هاي حقوق بين الملل بشردوستانه در قبال توسعه هواپيماهاي بدون سرنشين نظامي

عليرضا رنجبر

توسعه هواپيماهاي بدون سرنشين نظامي، سبب پشت سر گذاشتن توان مرزهاي

جغرافيايي و حقوقي توسط دولت هاي صاحب اين نوع وسايل شده است به طوریکه

استفاده از آنها در دو بُعد مادي و شکلي، حقوق بي نالملل بشردوستانه را با چالش روبرو

ساخته است که اولي ناظر بر نحوه استفاده و دومي ناظر بر نحوه کنترل اين هواپيماها

مي باشد. بدیهي است ظهور چالش هاي مادي و شکلي در قبال توسعه هواپيماهاي بدون

سرنشين، لزوم ترجمان جديد قواعد قديمي و تصويب قواعد جديد در زمینه حقوق

بين الملل بشردوستانه را مي طلبد. اگرچه اصول و قواعد حقوق بين الملل بشردوستانه پس از

گذشت سا لها همچنان به خوبي ابعاد مختلف فناور يهاي نوين از جمله استفاده از

هواپيماهاي بدون سرنشين نظامي را تحت پوشش قرار مي دهند، اما در حال حاضر و در

آينده استفاده از فناوري هاي پيشرفته مي تواند زمینه هاي سوء استفاده دولت هاي داراي اين

فناوري ها را از شکاف هاي موجود فراهم سازد به طوري که اصول و قواعد حقوق بي نالملل

بشردوستانه نتوانند به روشني پاسخ گوي آنها باشند. از اين رو، ضرورت برداشتن گام هايي

اساسي در زمینه ترسيم و مشخص ساختن چارچو بهاي نحوه استفاده و کنترل فناور يهاي

نوین نظامي از جمله هواپيماهاي بدون سرنشين به منظور رعايت حقوق بي نالملل بشردوستانه

ضروري است.

کلید واژگان: هواپيماهاي بدون سرنش ين، پهپاد، جاسوس ي، هوش مصنوع ي،

روبات هاي جنگجو، حقوق بين الملل بشردوستانه، حقوق در جنگ.

شماره ۴۶ / و (ISJ) / فصلنامه مطالعات بين المللي •

در نظام حقوقي ايران BOT مروري بر جايفگاه قرارداد

امير شايگان فر، دکتر علي زارع

کشورهاي در حال توسعه خصوصاً " ایران با توجه به وضع کنوني اقتصادي و سياسي براي تامين و اجراي طرح هاي کلان زیربنايي بدنبال جذب سرمايه هاي خارجي و هدايت سرمايه هاي بخش خصوصي و بکارگيري فن آوري هاي به روز و مدیریت کارآمد هستند. يکي از راهکارهاي نوين براي انجام اين مهم، استفاده از قراردادهاي موسوم به "بي او تي" يا ساخت بهره برداري و انتقال مي باشد؛ بدنبال تصويب قانون تشويق و حمايت سرمايه گذار خارجي و ابلاغ سياستهاي کلي اصل ۴۴ قانون اساسي راه صحيحي براي واگذاري اداره بخش هاي بنيادين و زیربنايي کشور به بخش خصوصي ارائه شد. بدین ترتیب با توجه به اینکه نقش بسزاي مشارکت سرمايه گذاران خصوصي و خارجي در ايران بر همگان آشکار است در اين مقاله کوشيد هايم علاوه بر مروري بر مفهوم، ماهيت، جايگاه و بازیگران قراردادهاي "بي او تي" به تبیین ابعاد مثبت و منفي و بررسی وضعيت کنوني حقوقي و حتي الامکان رفع موانع اجرايي بپردازيم. امید است اين مقاله با فراهم ساختن زمینه ي فکري مناسب، جذب سرمايه گذاري خارجي و خصوصي را در ايران تسهيل نماید. ساخت، بهره برداري، سرمايه گذاري خارجي، ، "B.O.T" کلید واژگان: بي او تي

B.O.T "خصوصي سازي، حاکميت از طريق

شماره ۴۶ / ز (ISJ) / فصلنامه مطالعات بين المللي •

راهکارهاي ايران براي دریافت غرامت جنگي از عراق

علي عيدي پور

با گذشت حدود سه دهه از پایان جنگ تحميلي عراق عليه ايران، هنوز مساله دریافت غرامت جنگي ايران از عراق د ر هاله اي از ابهام قرار دارد. هدف اين مقاله پاسخ به اين پرسش م يباشد که ايران چه راهکارهايي براي دریافت غرامت جنگي از عراق دارد؟ در پاسخ به سؤال فوق مي توان سه راهکار سياسي - حقوقي متصور شد که عبارتند از: ۱) ايران مي تواند در چارچوب حل و فصل مسالمت آميز اختلافات، با مقامات دولت عراق مذاکره مستقيم دوجانبه انجام دهد؛ ۲) ايران مي تواند با استناد به گزارش دبیرکل وقت سازمان ملل درخصوص مسئوليت عراق در شروع جنگ، به شوراي امنيت مراجعه و خواهان تصويب قطعنامه اي مبني بر ملزم کردن عراق به پرداخت غرامت به ايران، شود؛ ۳) ايران مي تواند در چارچوب رسيدگي قضايي و به موجب اساسنامه ديوان بين المللي دادگستري، در اين ديوان

عليه عراق طرح دعوي كند. فرضيه تحقيق اين است كه در حال حاضر ايران نمي تواند از عراق غرامت جنگ را دريافت نمايد. براي اثبات اين فرضيه راهكارهاي سه گانه فوق به آزمون گذاشته خواهند شد تا ميزان امكان اجرايي شدن هريك مشخص گردد.

كليد واژگان: نقض حقوق بين الملل، تجاوز نظامي، روابط ديپلماتيك، غرامت جنگي.

شماره ٤٦ / ح (ISJ) / فصلنامه مطالعات بين المللي •

رويکرد چين به بحران اوكرين از منظر تنوري بازي ها

دكتور سعيد سيد آقا بن يهاشمي، زهرا بهرامي، فرشته روشن

بحران اوكرين، بحران ديپلماتيك منطقه اي بود كه در سال ٢٠١٤ در پي اعتراضات به عدم امضاي توافق نامه همكاري اوكرين و اروپا از سوي رئيس جمهور اوكرين آغاز گشت. در پي اوج گيري اعتراضات، افزايش تظاهرات و مخالفت ها رئيس جمهور اوكرين كشور را ترك نمود و دولت جديدي شكل گرفت و به دليل وجود تمايلات سياسي ميان مخالفان و موافقان دولت جديد اوكرين و همچنين حاميان قدرتمند اين دو دستگي ها بحران اوكرين همچنان ادامه دارد. اين امر امنيت خاورميانه را و حتي امنيت بين المللي را مورد تهديد قرار داده است. قدرت ها بزرگ و كشورهاي درگير هر کدام رويكردي متناسب با منافع خود، فارق از منافع جامعه بين المللي، اتخاذ نمودند. چين به عنوان عضو دائم شوراي امنيت و مسئول اوليه حفظ صلح و امنيت بين المللي در اين مورد سياسي را دنبال نمود كه برخي از تحليل گران بيان نمودند كشور مذكور سياسي مبهم و دوپهلوي دارد و از اعمال رفتاري قاطع ناتوان است. وليكن بايد اشاره نمود چين مانند ساير بازيگران درگير، سياسي متناسب با منافع خود اتخاذ نموده است و خواهان برقراري ثبات در منطقه جهت دستيابي بر منافع سياسي و اقتصادي خود مي باشد. بررسي اين نوع عملکرد چين درمورد بحران اوكرين با توجه به بازيگران درگير، يعني روسيه، آمريكا و اتحاديه اروپا و اوكرين قابل توجه مي باشد. نوآوري اين پژوهش آن است كه در صدد است با توجه به نظريه بازي ها دليل اتخاذ سياست هاي چين و دليل رفتارها و كنش هاي اين كشور را در عرصه ي كنش بحران اوكرين را مورد بررسي قرار دهد. تا نمايان سازد چگونه كشور مذكور با بررسي سود و زيان منافع خود در قالب بازيگري عقلايي رفتار سياسي خود را در مسئله اوكرين مديريت نموده است.

کلید واژگان: چین، اکراین، روسیه، غرب، تئوری باز یها.